

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 11. maja 1963

STEVILKA 18

Ber'te v tej številki

Ob prvem obisku finskega predsednika Kekkonena v Jugoslaviji

● LEGENDA O FINSKI DEZELI

O nastanku Finske kroži med Fini stara legenda. Ko je bog ustvaril Zemljo, je naročil angelu, da pone-se skozi ozvezdje Velikega voza posodo z vodo. Voda je bila namenjena za eno izmed velikih morij na Zemlji. Angel pa se je zagledal v zvezde, se spotaknil in razlil vodo. Voda je priletela na kamenita tla in se razširila. Ta prostor je bil ozemlje Finske.

Sestavek o tej severni deželi berite na drugi strani

Vtisi slovenskega vzgojitelja z obiska v Franciji

● FRANCOŠKE SOLE

Razlika med francoski-mi in našimi solam — rni otroci sedijo v klopi skupaj z belci. Solarje v francoskih solah pa loči denar-nica njihovih staršev.

Berite sestavek o fran-coskih solah na tretji strani.

Začeli so izdelovati novo hiperletalo

● IZ LOS ANGELESA V PARIZ V ENI URI — se-stavek o ameriških načrtih novega potniškega le-tala.

Kaj ljudi privlači, da odhajajo pod vlake v tak-šnem številu

● PROGA SMRTI — re-portaža o poldrug kilome-ter dolgi progi smrti med Orehkom in Gorenjo Savo.

● FILM

● HOROSKOP

V Göteborgu so prišli na sled tihotapcem

Žganje v topovskih ceveh

Mladi švedski pomorščaki bodo pred sodiščem kaznovani zaradi tihotapstva

Ko se je pred kratkim vrnila s poti okoli sveta švedska šolska ladja »Xlvsnabben«, ki spada v sestav švedske vojne mornarice, so ob njenem pristanku odkrili eno izmed največjih tihotapskih zvižčaj. Čeprav švedske vojne ladje niso podvržene carin-

skemu pregledu, so ladjo pregledali in našli več alko-hola, tobaka in cigaret, kot pripada 262 mož veliki ladijski posadki. »Črni švedski cariniki« so odkrili prikrita skrivališča v ceveh topov in drugod. Odkrili so okoli 800 steklenice alkohola, 100.000 za-

vojev cigaret, sto zabojev cigar in velike količine ciga-retnega papirja. Večjega ti-hotapskega podviga v Göte-borgu do sedaj še niso od-krili. Storitve bodo kmalu postavili pred sodišče.

Na švedskem se ljudje ti-hotapski aferi vedno bolj

smejejo. Pravijo, da je nj-hova šolska ladja edina vol-na ladja, ki ima žganje za strelivo.

Poplave v severni Italiji

Severno Italijo so v zad-njih dneh zajele hude popla-ve. Zaradi obilice padavin so narasle reke in začele po-plavljati mesta in vasi. Naj-bolj so poplave prizadele se-vernoitalijansko mesto Mon-tegrotto. Na mestnih ulicah je bilo ponekod tudi dva metra vode. Največ škode so poplave napravile poljedel-stvu, ker so bili posevki pod vodo popolnoma uničeni, hudo škodo pa je pretrpela tudi zelenjava, ki je bila že posejana.

Preselitev dveh milijonov Američanov in Rusov

Newyorški uradnik Ste-phen D. James je po eksplo-ziji sovjetske 50-megatonske bombe spoznal, da ne sme držati križem rok. Izdelal je svoj načrt o preprečevanju atomske vojne. Njegov načrt so obravnavali celo v senatu ameriškega kongresa. Njegov načrt je zelo preprost. So-vjetska zveza in ZDA bi pre-selile vsaka po en milijon ljudi: Američani bi živeli v Sovjetski zvezi, Rusi pa v ZDA. Po izselitvi dveh mili-jonov ljudi bi vojno prepre-čili, ker zaradi svojega ljud-stva nobena izmed velesil ne bi zgrabila za orožje.

Cariniki so imeli polne roke steklenic. Zasliševanja pa so pokazala, da so se s tihotapstvom ukvarjali samo podoficirji. Zaboji, ki jih vidite na sliki, so samo del »carinskega lova«

SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI

Žive duše ni bilo na cesti. Rahel »naprošen« pomla-danski dež je rosil, po žlebovih je curjela streš-nica in simetrično razporejene svetilke so zijale v prazno, črno temo škofjeloškega večera.

Čez cesto je smuknila temna postava, izgnila v mra-ku nizke hiše in nekje znotraj so se slišali koraki, za-škripala so neka vrata.

Sledili smo.

Zakulisni prizor: lasulje, papirnati ščit in meč, našminkani obrazi, ki so se radovedno zastrmeli v ne-pričakovane obiskovavca. Zadaž za zaveso — po prazni dvorani pa so votlo odmevale besede igravcev. Generalka »Silni bič«. Četrta letošnja premiera na lo-škem odru.

Presenečenje v Loki

Nato me je obkollilo nekaj rdečenosih »vlitezov« in »blagorodnih dam«.

● »Poseben dogodek imamo pri nas, poseben dogo-dek«, so ponavljali. ROZI ČARMAN slavi že petintri-desetletnico odkar deluje na odru. Vidite tisto to-variško,« so ponavljali in kazali so prav »damo« v ose-bi plemenite Rozalinde, ki je bila med igravci na odru.

»Neverjetno! Ne kaže jih!»

● »Da, da! Petintrideset let že deluje na odru. Vsi jo imamo radi, poslušamo jo, ko nam pravi, kako so morali včasih trpeti za to. Zato prosimo, samo njo slikajte! In nič ji ne povejte! Presenetiti jo hočemo.«

»Morda bi pa bilo vendar bolje, če...«

● »Ne, ne. Nadvse bo presenečena. Zasluži to. Ve-ste, petintrideset let, kaj to pomeni! Kot mlada de-klica je začela. Družina, otroci, skrbi in težave, nič je ni odvrnilo od tega. Na odru je našla uteho v težavah. Večkrat nam pripoveduje o tem.«

Stisnili smo ji roko in v mislih čestitali k jubile-ju. — K. M.

GLOBUS

Ali de Gaulle izgublja na priljubljenosti?

Zadnja anketa francoskega inštituta za raziskovanja javnega mnenja je pokazala, da je priljubljenost de Gaulle med rudarsko stavko izredno padla. Če lahko verjamemo podatkom te ankete, ima general med Francozi le še 42 odstotkov simpatizerjev.

Danka in gangsterji diamantov

Pred petimi leti so prvič opazili lepo plavalosko Ann

Smyrner iz Danske, ko je igrala v filmu »Lili« — dekle iz velemesta svojo prvo glavno vlogo. Če bo šlo po njenem, bo kmalu prejela ko-

pico ponudb za glavne vloge. Marsikdo pa ne ve, da je podjetna »zvezdica« pravzaprav novinarka in da namrava spet nazaj k svojemu poklicu. Rada bi namreč kot reporterka potovala v džungle ob reki Amazonki, in to s četo policistov, ki imajo namen pod masko filmskih snemavcev iti na lov gangsterjev diamantov. Zvezdica je trdno odločena sodelovati pri tem lovu.

Ob prvem obisku finskega državnika v naši državi

Legenda o finski deželi

Veliko število potopisnih zapiskov prikazuje Finsko kot svojevrstno severno pokrajino, ki ima mnogo geografskih in naravnih redkosti. Odkar je pred dnevi prišel prvič na uraden državni obisk v Jugoslavijo predsednik finske republike URHO KEKKONEN, je vsak droben podatek o tej severni deželi dobil popolnejšo veljavnost. Zakaj državni stiki med Finsko in Jugoslavijo so šele z obiskom predsednika KEKKONENA prišli v uradno državno kroniko. Iz potopisnih zapiskov smo črpali zanimiva poročila o belih severnih medvedih, ki nekje na severu Finske še imajo svoje skalnate brloge, poročila o severnih svetlih poletnih nočeh, ki so tako kratke, da se ljudje ne utegnejo v temi odpočiti in o dolgih temnih zimskih nočeh, ki se vlečejo v neskončnost. Razen tega smo ob pomembnejših zgodovinskih letnicah brali o Finski sestavke, ki so dokazovali, da novejša finska zgodovina ni enolična in lahka.

Jezero pri jezeru

Tujci Finsko običajno gledajo bolj z romantičnimi očmi kot dežela sama zasluži. Veliko je k temu pripomogla stara finska LEGENDA, ki govori o nastanku Finske. Ko je bog ustvaril zemljo, je nosil neki angel skozi ozvezdje velikega voza posodo — napolnjeno z vodo. Ta voda, bi morala biti porabljena za eno izmed velikih morij na Zemlji. Angel pa se je zagnal v zvezde, se spotaknil in razlil vodo na kamenita tla. Prostor, ki ga je z vodo poškopil, je bila Finska. Tako je nastala dežela s tisočimi jezeri. Finska ima po natančnem štetju blizu šestdeset tisoč jezer. Med njimi so velika in zelo mala jezera. Celotna površina jezer pa znaša komaj eno desetino površine, čeprav je močvirnatih predelov skoraj ena tretjina. Drugi, pravi nacionalni ponos za Finsko, so gozdovi. Skoraj dve tretjini površine pokrivajo gozdovi. Finski časopisni papir je na svetu skoraj tako dobro poznán in ima skoraj takšen sloves kot švicarske ure, italijanski makaroni ali nemška nalivna peresa. Tudi pri nas finski strokovnjaki gradijo v Ivangradu veliko lesno tovarno, ki bo predelovala črno-

gorški in bosanski les. Finska lesna industrija — predsednik finske republike URHO KEKKONEN je sam rojen v pokrajini, ki je obdana z bogatimi gozdovi, žagami in tovarnami lesa — po svojih izdelkih in proizvodnih postopkih prednjači na svetu. Zato Finci radi povedo, da se njihovi ljudje ne morejo nikoli ločiti od lesa. Z lesom se srečajo v zibelki in od njega se ločijo v rakvi.

Štiri desetletja razvoja

Finska je dežela, ki je zelo pozno dobila svojo samostojnost. Med evropskimi narodi je finski narod med zadnjimi pridobil državno neodvisnost. Julija meseca leta 1917 je bila sredi prve svetovne vojne razglašena v Helsinkih Finska za neodvisno državo. To je omogočilo splošno revolucionarno vrenje, ki je zajelo tudi Finsko. Leta 1918 pride pod vplivom oktobrske revolucije do komunističnega prevzema oblasti v Helsinkih in na južnem Finskem, vendar se to gibanje na Finskem ni utrdilo. Postopoma dobiva vedno večji vpliv v deželi kmečko gibanje in kmečka stranka, ki je tudi še danes na čelu in sestavni del vlade.

Po drugi svetovni vojni je Finska, po slabih izkušnjah v preteklosti, na novo določila svojo politično orientacijo do zunanjega sveta. Po odstopu generala MANNERHEIMA, ki je ostanke svoje politike zapustil v utrjeni Mannerheimovi črti ob sovjetsko-finski meji, je prišel na čelo Finske novi zmernejši in razsodnejši predsednik PAASIKIVI. Odnose s sosedi je začel utrjevati na povsem drugi osnovi. JUHO KUSTI PAASIKIVI ima velike zasluge za sklenitev premirja med Finsko in Sovjetsko zvezo. Tudi povojni razvoj Finske je usmeril popolnoma v drugačno smer. Bil je dovolj moder, da je dobil hkrati

Kekkonenov delež

Smer, ki jo je na Finskem začel PAASIKIVI, je spretno nadaljeval in izdelal KEKKONEN. Posledica je bila vrnitev oprišča Porkkale Finski, ki so ga po drugi svetovni vojni zadržali svojeti. Nevezanost na vojaške bloke je osnova finskega staljšča v mednarodnih odnosih. Dobri sosedski odnosi z najbližjimi sosedi so Finski omogočili, da je po svoji lastni presoji utrdila odnose tudi z bolj oddaljenimi deželami in velesilami. Nekateri strankarski nasprotniki očitajo KEKKONENU, da so takšno politiko narekivale potrebe, toda to dejstvo nikakor ne zmanjšuje

Urho Kekkonen, predsednik finske republike, ki je kot prvi najvišji državnik Finske prišel na uradni obisk v Jugoslavijo

ameriške kredite iz MARSHALOVE pomoči in sklenil dolgoročne trgovinske sporazume s Sovjetsko zvezo, po katerih je Finska postala najmočnejši trgovinski partner Sovjetske zveze.

deleža, ki ga moramo pripisati spretnemu finskemu predsedniku, ki je s svojo politično treznostjo dobil veliko podporo tudi med našimi ljudmi ob njegovem prvem obisku v Jugoslaviji.

Rekli so ...

»Današnji svet noče gledati dejstev, temveč jih prikrija z lepimi besedami. Toda prihodnost se gradi samo na dejstvih.«

Charles de Gaulle
predsednik
francoske republike

»Ljudi brez vesti ni, le dela so brez vesti.«

Bertrand Russel,
britanski filozof

»Zelo zanimivo je opazovati balansiranje med tistimi ljudmi, ki naj se pozvajo, in tistimi, ki naj se umaknejo.«

Erich Küstner,
nemški književnik

»Anglija je bila nekoč industrijska dežela. Danes pa je nekaj umesnega med bankrotno čajnico in igriščem za golf.«

John Priestley,
angleški književnik

»Mnogi, ki mislijo, da je njihov glas odločilnega pomena, delajo samo hrup.«

Norman Müller,
ameriški književnik

»Tisti, ki se bovi s svojimi predniki, je podoben repi, ki ima svoje najbolje pod zemljo.«

Gulielmo
Guareschi,
italijanski fizik

»Naslednji nasprotnik je vedno najtežji nasprotnik.«

Sepp Terberger,
trener nemške
nogometne
reprezentance

»Velika doba filma je bila tista, ko so se ljubezenske scene odigravale sede.«

Willy Forsl,
avstrijski filmski
igravec

»Dober kriminalni roman pravzaprav ni kriminalni roman, temveč je literatura.«

Wehrner Heilmann,
nemški publicist

»Politiki niso nezmisljivi — pa tudi ne mladi.«

Harold Macmillan,
britanski premier

»S prihodom Kennedyjevih v Belo hišo bodo ZDA spoznale novo republiko.«

Adley Stevenson,
ameriški delegat
pri OZN

»Pravi gospodarji dvajsetega stoletja so elektronski možgani in ugotavljavci javnega mnenja.«

Aldous Huxley,
angleški književnik

»Napisati knjigo največkrat ni posem enostavno. Zaradi tega tudi ni treba zahtevati od avtorja, da se izvove.«

Erich Maria
Remarque, nemški
književnik

O diskriminaciji nobena sled.

Ker je težko primerjati francoskega otroka z našim in še težje vzporejati francosko šolo s slovensko, brez primerjave bi bilo pa takole pisanje dokaj blodolčno, sem izbral za pričujoči opis šole, otroke in razmere iz pariškega predmestja, ki ga lahko primerjamo z našimi industrijskimi kraji.

V XIV. pariški četrti mesto počasi prehaja v predmestje in le-to v deželo. Med strnjeno obzidane ulice se sem pa tja vrva kaka škrbina in potem jih je več in več, dokler ne začne prevladovati. Se dalje stoji hiše vsaka zase in med njimi je vedno več zelenja. Tam stanujejo delavci, trgovci, uslužbenci in obrtniki. Med njimi ni industrialcev, mogočnikov in aristokratov. Zato so tu ulice bolj nasmetene kot v središču mesta. Trgovine so precej podobne kramarijam, z nekaterih hiš odpada omet, na lanskem referendumu pa so izvolili v parlament kandidata, ki je član francoske komunistične stranke. Takrat so vsi četrt oblepili z volilnimi lepaki. Videti je bilo, ko da so prav v ta del mesta poslali največ potiskanega in porisanega papirja, in kljub temu da je bil boj za delavske glasove dotaj vroč, ga nobena meščanska stranka ni mogla obrniti v svojo korist.

Šole v XIV. četrti so takšne kot drugod v Franciji in po svetu. Da bi mi ne bilo mogoče očitati neke naše »jugoslovanske« pristranosti, sem izbral za primerjavo novo, po vojni zgrajeno šolsko poslopje, ki je vsekakor mnogo modernejše kot mnoga druga šolska poslopja v Parizu in Franciji. V tej šoli se »lika in miha« osem sto učencev, sinov in hčera malih francoskih državljanov. Tudi črnopolnih otrok je tam precej. Beli in črni otroci so v učilnicah, v telovadnici, na dvorišču in drugod pomešani. Poleg abinske bele deklice s še bolj belo pošvedrano kito sedi v dekliški šoli dekletce zamolkle polti, ko oglje črnih las in ko sneg belih zob.

Rasne diskriminacije francoska šola ne pozna. Otroci črnih in belih staršev so popolnoma izenačeni in imajo popolnoma enake izobrazbene možnosti. Ni se pa treba posebej truditi, da odkriješ sicer neizstopajoče razlikovanje, ki ima razredni izvor in se mu v meščanski družbi ni mogoče ogniti. V Franciji in v Parizu je precej otrok, ki so skupaj s svojimi družinami pahneni na rob bede. To so otroci brezdomcev, brezposelnih, priložnostno zaposlenih in otroci tistih, ki prejemale najslabše zasluzke. Iz tega sloja prebivalcev izvirajo tudi premočni črni otroci. V Franciji bi najbrž zelo težko našel zasebno ali konfesionalno šolo, kjer bi sedela skupaj otrok belega aristokrata in črnega dninarja, saj črni ali beli dninar zanesljivo nimata toliko denarja, da bi lahko posadila svojega otroka ob otroke v zasebnih šolskih zavodih — namenjenih premožnejšim slojem. V deželi lahko odkrijemo razlikovanje, ki se ne oprta na barvo kože, pač pa na debelino listnice.

Kdo pride do Sorbone

Na francoskih univerzah študira mnogo študentov iz najrazličnejših delov sveta. Med njimi je mnogo črncev. V lokalnih, predavalnicah in v vsem javnem življenju so popolnoma enakopravni belcem, čeprav nosijo na obrazih nek poseben trpek izraz. Črni študentje največkrat niso stalni prebivalci Francije. Običajno je njihova domovina še zdaj politično in gospodarsko odvisna od matične dežele, njihovi očetje pa so plemenski poglavarji ali visoki funkcionarji v kolonialni upravi.

Razen nekaterih prav v zadnjem času ustanovljenih, so vse francoske osnovne in srednje šole urejene za enega izmed spolov. Dečki hodijo v deške, dekleta pa v dekliške šole. Mešanih šolskih zavodov skoraj ni.

Razen delitve po spolu in prikritega razlikovanja po družbenem staniu opravlja francoska osnovna šola še neko drugo pomembno razlikovanje. Pri nas bi mu rekli izbor. Od selekcije je odvisna nadaljnja življenjska pot. V osnovni šoli odberejo otroke za gimnazijo, coledge, industrijske in druge šole ali pa določijo, da ne morejo nadaljevati šolanja. — Izbor izvrše na

osnovi intelektualnih sposobnosti. Mi smo tako globoko prepojeni z vsebino demokratskih pridobitev, ki nam jih je dalo revolucionarno preoblikovanje dežele, da težko razumemo takšno vlogo francoske osnovne šole. Francoski šolniki, s katerimi smo o tej stvari pogosto govorili, pa nikakor niso mogli razumeti, kakšna je organizacija naše enotne osnovne šole, čeprav so se skoraj vsi zavedali, da pri njih nekaj ni prav. Seveda nihče izmed njih ni natanko vedel, kaj je tisto, kar ni prav, še manj pa si je znal predstavljati, kako naj bi bilo, da bi bilo prav.

Ce bi se primerilo, da bi nas razmere pahnil nazaj v razredne ojnice, bi naše pojmovanje demokracije zanesljivo rodilo konflikt med vsakim našim delovnim človekom in funkcijo razredne osnovne šole, kakršna je francoska.

Skromnost, razkošje in skopuštvost pod isto streho

Življenjski prostor je v Parizu silno dragocen. Šola, v kateri se bomo mudili, pa zavzema razkošno velik kompleks zelenja, paviljonov, parkov, okrasnega drevja, gred, igrišč, telovadišče in v njen sklop sodi celo nogometno igrišče.

Na skupnem kompleksu so otroški vrtec, dekliška in deška osnovna šola. Zgradbe so paviljonske. V vsakem paviljonu je deset učilnic. Za osemsto učencev imajo na voljo petdeset učilnic. Pri nas imamo za takšno število otrok kvečjemu petnajst učilnic.

V šoli XIV. četrti razpolagajo po našem pojmovanju z velikim razkošjem šolekega zemljišča in učilnic.

Ce pa to razkošje pogledamo z druge strani, se sprevrže v pravo nasprotje. Pri nas zavzemajo učilnice šestdeset do sedemdeset odstotkov zazidane površine šolskih stavb. Navajeni smo na velike avle, široke svetle hodnike ter obsežne zbornice in pisarne. V šoli XIV. četrti ni ne avle, ne zbornice in ne pisarne. Hodniki so široki komaj poldrug meter. Učilnice zavzemajo nad osemdeset odstotkov zazidane površine.

Pri nas imamo skoraj povsod pouk v dveh izmenah, v nekaterih mestih in industrijskih naseljih pa poznajo celo tri izmene. Francoski učitelji pa so mi zatrčili, da ne vedo za nobeno šolo v Franciji, ki bi ne imela vsaj toliko učilnic kot oddelkov. Običajno imajo učilnic celo več.

Ko sem spraševal, kje imajo zbornico, me sprva niso razumeli. Šele po analogiji so uganili, da naj bi bila to dvorana za konference in so mi vneto zatrčili, da takšnega prostora ne premorejo ne v njihovi ne v kateri drugi osnovni šoli. Videli so, da se mi zdi to zelo čudno. Zato so mi brž povedali, da se učitelji sestanejo dvakrat do trikrat v šolskem letu in da delovnih sestankov, konferenc in drugih oblik kolektivnega dela v našem smislu skoraj ne poznajo. Za njihovo sestajanje služi katera izmed prostornejših učilnic ali pa kaka kavarna v bližini.

Francoski učitelj je mnogo bolj osamljen kot naš in njegovo delo je skrajno individualizirano.

Upraviteljevi pisarni je običajno namenjen zelo majhen, skromno opremljen prostorček. Šolsko pohištvo je večinoma iz mehkega lesa in običajno pleskano z oljnato barvo. V učilnicah imajo samo vezan tip šolske opreme. Novejši izdelki so kombinacija jeklenih cevi in mehkega lesa. Garderobe so v vseh šolah odprte in pravijo, da so predmeti v njih popolnoma varni. Parketnih tal v novejših šolah ne poznajo. — Uspešno uporabljajo umetne mase, gume, ksilolite in druge snovi. Okna so vdelana v kovinske okvire. Odpira se le petina zasteklene površine. Sanitarni bloki so iz neopmetanega in nepleskane betona. Keramičnih oblog ni videti. Tudi sanitarna keramika je kaj cenena. Povsod je na delu stroga varčnost, ki najbrž ne le odtehta razkošje učne površine, pač pa celotne gradnje v primerjavi z našimi celo občutno pomeni. Pri varčevanju pa je videti, da zasledujejo dokaj dosledno nekaj smotrov. Ti so: trpežnost, lepa oblika, praktičnost in pedagoška funkcionalnost.

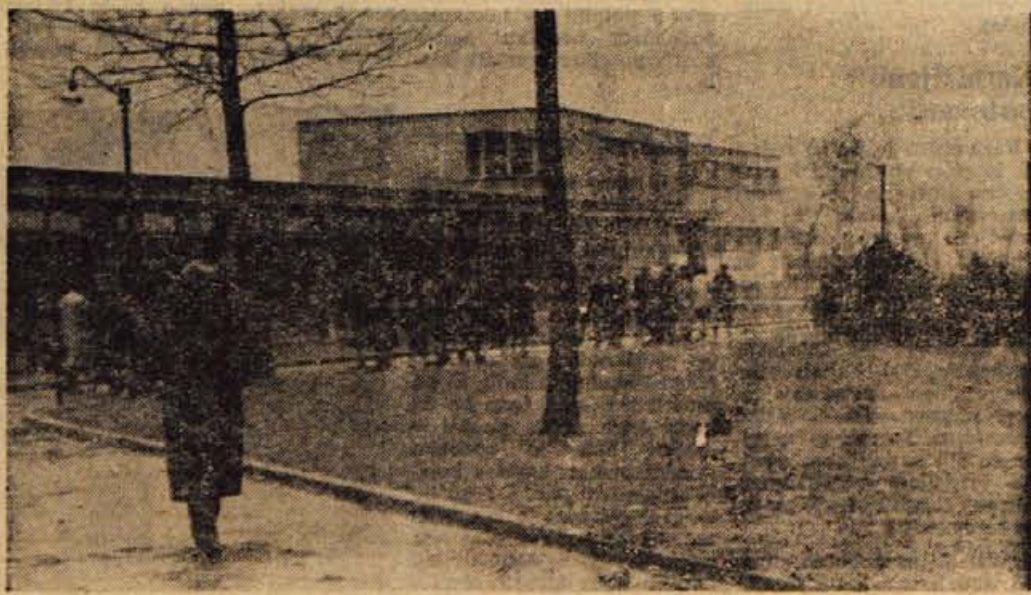
Čisto zastoj

Osnovna šola je za starše in učence popolnoma brezplačna. Pouk in šolanje ne stane nič. Takšne so tudi pedagoške šole. Na ostalih šolah pa je, tako kakor pri nas, brezplačen le pouk.

Ker je šolanje brezplačno, ima vsaka šola svoj ekonomat, ki mu je odmerjen primeren prostor. Ekonomat preskrbuje s potrebnim materialom za pouk učitelje in učence. Učitelji dobivajo tam kredo, barve, papir in podobno, učenci pa zvezke, knjige, risalne liste in drugo. Pri nas se dogaja, da opominjamo ali celo kaznujemo učenca, ki pozabi prinesiti pribor za likovni pouk (barvice, čopič ali risalni list), v francoski osnovni šoli pa učenec teh reči ne more pozabiti in ne more biti kaznovan, ker dobi vse v učilnici. Zato je mogoče videti v posebnih odpetih policah skladišča risalnih blokov, lonca barv, šope čopičev, plastelin, kepe gline za oblikovanje, kolekcije ponazoril in še mnogo podobnega.

Stene učilnic so bogato dekorirane. Na njih je vse polno najraznovrstnejših izdelkov. Učenci sten skoraj ne morejo umazati, saj so skrite pod bogatim dekorjem, ki so ga izdelali pri pouku.

Vsekakor je šolanje francoskega učenca za občinsko in državno blagajno mnogo dražje kot šolanje naših otrok. Rad bi bil zvedel, koliko znašajo proračuni šol in koliko stane šolanje enega učenca v enem šolskem letu. Vendar se mi to ni posrečilo. Noben francoski osnovnošolski upravitelj mi ni vedel povedati, kolikšen je proračun njegove šole. Vse finančne zadeve namreč urejajo v občinah in departmanih, upravitelj in šola pa sta popolnoma osvobojena vseh ekonomskih skrbi.

Francoske šole so prostrane in imajo vse potrebne pripomočke za šport in telesno vadbo mladine

Zanimivosti

Izotopi na naftnih poljih

Koristni proizvodi nuklearnih reaktorjev - izotopi se v Jugoslaviji ne uporabljajo samo v industriji, medicini, biologiji in kmetijstvu, temveč tudi na naftnih poljih, kjer raziskovavci velikokrat v velikih globinah naletijo na nafto pomešano z vodo. Tedaj spustijo v izvrtino eksplozivne naboje, kjer zaradi eksplozije nastanejo večje razpoke, v katere se razlije voda, medtem ko ostane lažja nafta na vrhu. Da pa pozneje ne bi zlezla tudi nafta v razpoke, morajo te zabetonirati. Kako so ta dela v notranjosti izvrtin opravljena, ni bilo mogoče nikoli kontrolirati. Cement so spuščali v vseh, ki so jih pri vrtanju globino po jeklenih cematikah eno na drugo,

niso pa mogli nikoli točno ugotoviti, kako se cement v globini širi in če je zaprl vse razpoke. Zaradi tega so betonirali po večkrat, kar je delo le dražilo in zavlačevalo raziskovanje.

Sedaj se to ne dogaja več, ker so se izotopi pokazali kakor prihranek časa in denarja. Preden se betonska masa spusti v globino, se premeša z radioaktivnim jodom, hkrati pa se z Gajgerjevimi števeci izmeri naravno radioaktivnost v izvrtini. Ko se tekoči beton spusti v globino, se lahko s pomočjo razlike med naravno radioaktivnostjo terena in radioaktivnostjo betona točno ugotovi, kako je beton zapolnil posamezne plasti in kako je uspelo odvajanje nafte od vode.

Že prvi poskusi z izotopi so dali odlične rezultate. Sedaj se že lahko reče, da je tak način raziskovanja postal vsakdanja praksa.

Zelo dobra zamisel je tako imenovani »Cee-Camp«, ki ga z malenkostno ročno spretnostjo lahko izpremenite v plavajočo hišico. Na cesti je to spalni voz, kot smo jih vajeni videti za avtomobili. Za uporabo na vodi pa se spodaj pri strani pritrđita dva čolnčka — plavuti, ki sta bili prej nad streho in s pomočjo vijčnega motorja, ki ima 40 KS, se lahko začne prijetno in udobno potovanje ob obali. Taka hišica stane v Kaliforniji okoli 1400 dolarjev.

Iz Los Angelesa v Pariz v eni uri

Amerikanci načrtujejo novo hiperzvočno letalo

Komaj so Francozi in Angleži razglasili, da nameravajo skupno izdelati nadzvočno letalo za potniški promet, so že v Ameriki prišli na dan z letalom, ki lahko leti v nadzvočnem področju, torej z okoli 24.000 kilometri na uro. Predvsem si veliko obetajo od nadzvočnega letala X-20 ali DYNA-SOAR, kakor ga imenujejo. Letalo je dolgo 10,5 metra in teško 4500–7000 kg. V njem bo pilot, ki bo lahko s pomočjo nosilne rakete TITAN-3 poletel 1600 kilometrov visoko. Pri prehodu v gostejše plasti zraka, se bo konica letala ogrela tudi do 2800 stopinj Celzija, vendar bo pilot to le malenkostno občutil.

Temu letalu je podoben projekt, ki si ga je zamislil LESTON FANEUF, inženir pri BELL AIRCRAFT CORPORATION. Samo njegovo letalo je veliko večje in težje, zamisel sama pa je videti na prvi pogled naravnost fantastična.

Namišljeno potovanje

Razumljivo je, da so sedeži za to prvo potovanje z nadzvočno hitrostjo že zdavnaj rezervirani. Letalo je pripravljeno na medcelinskem letališču v Los Angelesu in je namenjeno proti 11.100 kilometrov oddaljenemu Parizu. Po krajevem času je deset dopoldne, na koledarju pa letnica 1990. Konstruktor namreč meni, da bo šele takrat njegova zamisel lahko uresničena. Potniki za ta polet so bili iz mestnega središča prepeljani s helikopterjem in urejajo samo še majhne formalnosti.

Polet je sorazmerno drag, saj stane vozna karta 730 dolarjev, kar je celo 20 dolarjev več, kolikor plača potnik

1963. leta od Los Angelesa do Pariza. Razlika v trajanju poleta pa je ogromna: 1963. traja 11 ur, 1990. leta pa samo 1 uro in 4 minute. Fantastično!

Od letališke zgradbe odkorakajo potniki po teleskopu podobnem hodniku naravnost v potniške prostore letala...

Kakšno bo letalo

Bolj točno povedano — sta to dve letali. Spodnje, večje letalo je le nosilno in bo poneslo hiperzvočno potniško letalo v višino kjer se bo pravi polet šele začel. Ima podobno nalogo, kakor prva stopnja medcelinske rakete. Po svoji obliki bo zelo podobno bombniku B-70, ki ga Ameriki. Njegov trup bo 60 metrov dolg in podoben svinčniku, kjer bosta v konici sedela dva pilota. Trup bo služil v glavnem le kot nosilec pogonskega goriva za šest turboreakcijskih naprav. Nad trupom bodo deltasto oblikovana krila. Hiperzvočno potniško letalo pa bo počivalo

na njegovem hrbtu na dveh tračnicah iz titana. To letalo je zelo podobno letalu X-20, le da bo še večje in težje.

Nadzvočno potniško letalo bo 27 metrov dolgo. V majhni kabini spredaj bo prostor za glavnega pilota in njegovega pomočnika, poleg njih pa bodo v njej še elektronski računski stroji, ki bodo uravnavali polet. Skozi okna iz kremenčevega stekla bo pogled le kratkotrajen, ker bodo ta večino časa zakrita s ploščami iz titana. Med potjo skozi atmosfero se bo površina zaradi velikega trenja z zrakom temno rdeče razžarila. V letalu bo prostora za 30 potnikov.

Enourno potovanje

Potnike, ki so vstopili v letalo, pospremi stewardesa do njihovih sedežev, ki so zelo podobni sedežem v satelitih. Skrbno naravnani in prepasani potniki čakajo na svetlobni signal za start.

Tuljenje raket rahlo prodira v potniške prostore, medtem ko se nosilno letalo vedno hitreje pomika po startni stezi. Po dveh kilometrih potegne kolesa v trup in se začne pod kotom 15 stopinj dvigati. Pri 12.000 metrih se letalo začne vzpenjati skoraj v navpični smeri, dokler ne doseže višine 36.000 metrov. Od starta je preteklo deset minut in hitrost nosilnega letala znaša 10.000 kilometrov na uro.

Pri potniških sedežih se posvetijo signali, ki napove-

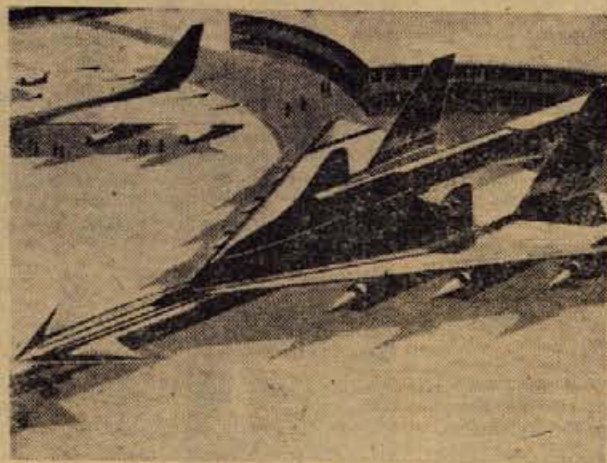
dujejo start hiperzvočnega potniškega letala. Rahel trepet prevzame potniško kabino, ko se vključijo raketni motorji letala. Ti poženejo potniško letalo po tirih s hrbta nosilnega letala v stratosfero. Medtem ko se nosilno letalo vrača na medcelinsko letališče v Los Angelesu, doseže drugo letalo hitrost 27.750 kilometrov na uro in v prvi minuti svoj pospešek podvoji. Kmalu pa že tudi izčrpa svoje gorivo in polet je samo še rahlo »jadranje«. Kabino prevzame miren, blag občutek in telesa se sprostitjo. Zunaj pa je videti to povsem drugače. Tedaj se kovinska površina letala temno rdeče obarva. Potniki visoke temperature seveda ne občutijo, kajti posebne hladilne naprave uravnavajo temperaturo v kabini. Rbovi letala pa ob prehodu v gostejše plasti zraka skoraj belo zažarijo.

Pristajanje je pravzaprav podobno že znanim, kjer pri zaviranju pomagajo rakete. Od starta v Los Angelesu pa do pristanka v Parizu je minila točno 1 uro in 4 minute.

Nemogoče?

Tako si je zamislil ing. Faneuf. Je to neuresničljiva zamisel? Skeptiki imajo sveda polno pomislekov. Razumljivo je, da tehnični detajli še niso tako trdno skonstruirani, vendar je do 1990. leta še tako dolgo obdobje, da bodo rešitve v celoti mogoče.

Poznavavci pravijo, da počakajmo, kako se bo v letošnjem letu obneslo letalo X-20, na katerega osnovi je pravzaprav zrasla ta zamisel.

Načrt novega hiperzvočnega letala, ki so ga začeli pripravljati v Ameriki

Proga smrti

Kaj ljudi privlači, da odhajajo pod vlake v takem številu? - Ali je za množičen pohod na »drugi svet« kriv obup ali duševna neuravešenost? - Iz podatkov, ki jih odkrijemo ob krvavih truplih na železniški progi, ni mogoče zvedeti, zakaj je smrt pod železniškimi kolesi tako pogosta

ZADNI SPREHOD MED TRACNICAMI

Železniška proga naredi približno kilometer pred kranjsko postajo oster ovinek. Ta ovinek je podoben upognjenemu kolenu. Enako proga zavije tudi na drugem koncu mesta, ko ob največji kranjski tekstilni tovarni steče po dveh tirih čez Savo in proti Joštu. Ta poldrugi kilometer dolgi odsek proge ima skrite koticke, kjer v bližini železne ceste ni nobene hiše. Naselja in ljudje v njih se ne zmenijo za tragedije, ki se od časa do časa dogajajo na odrti progi.

Poldrugi kilometer železniške proge med Orehkom in Gorenjo Savo ima dve torišči, kjer ljudje hodijo pod kolesa vlakov in običajno obležijo med tračnicami. V zadnjih desetih mesecih je na pragovih, med železniškimi tiri in na nasipih odšlo v smrt pet ljudi. To je hkrati številka, ki pove, da so samomorji na železniškem tiru zelo pogosti. V vseh teh primerih je bila nesreča izključena in so si žrtve zavestno izbrale železniško progo za zadnje zatočišče pred smrtjo. Število ljudi, ko so si v zadnjih desetih mesecih vzeli življenje na progi, je tolikšno, da najbrž presega vse druge načine samomorov. Sporočila o najdenih truplih ob železniški progi med Orehkom in Gorenjo Savo prihajajo vedno bolj pogosto v mrliške liste oseb, ki so si smrt izbrale kot edini izhod iz življenjskega štrupca, v katerega so zašli zaradi različnih vzrokov.

Ce smo nekatere ceste zaradi velikega števila prometnih nesreč že krstili za »ceste smrti«, potem lahko mirne duše tudi železniško progo med Orehkom in Gorenjo Savo imenujemo »proga smrti«. Število mrtvih, ki so si zadnja leta vzeli na tej progi življenje, je takšno, da prekaša žrtve prometnih nesreč na najbolj nevarnih cestah.

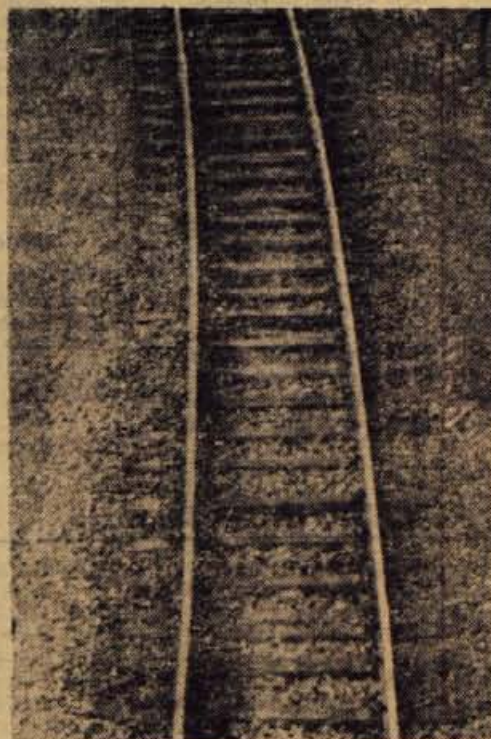
Z VLAKOM NA DRUG SVET

V nekaterih ostanejo razlogi, zakaj ljudje odhajajo »pod vlak« nepojasnjeni. Iz opisov očitavcev, ki so ljudi, še nekaj trenutkov pred zadnjo uro srečevali, lahko naredimo več inšic. Nekateri so brez vidnih zunanjih znakov, zaradi težke življenjske krize, hude stiske ali težav izbrali smrt pod kolesi za najprimernejši umik iz stvarnosti tega sveta. Drugi so spet po zunanjih znakih pokazali, da so v hudi duševni zmedenosti postali za svoja dejanja skoraj po-

polnoma neprištevní in jim je odvzeti življenje povsem ravnodušno in neprizadeto opravilo. So pa tudi primeri, ki kažejo, da je pljanost opravila kot zvest zaveznik smrti svojo posredniško vlogo.

Ker ljudje, ki so se odločili za smrt skrbno izberejo osamljene dele proge, kjer v bližini ni hiš in ljudi, je preprečevanje samomorov na železnici zelo težko. Železničarji, ki nadzorujejo progo, imajo sicer pooblastila, da kaznujejo ljudi, ki jih zatečejo na progi, vendar pa večina samomorivcev izbere noč za svoje dejanje, ko je nadzorstvo nad progami praktično nemogoče. Do sedaj poznamo tudi zelo malo primerov neuspešnih poskusov usmrtitve. Žrtve, ki so prišle pod vlak, se navadno srečajo s smrtjo.

Železničarji, ki so v službi na tem odseku proge pripovedujejo včasih kar pretresljive po-

drobnosti. Nekoč je prišel k železničarju — kretničarju ob zapornici pri gostilni »Jerca« človek, ki je povsem mirno vprašal, kdaj pripelje prvi vlak. Povedali so mu, da do prvega vlaka ni več dolgo. Po tem obvestilu je z dolgimi koraki odšel vzdolž proge. Nekaj ur pozneje so ga na progi našli mrtvega.

Po legi trupel in po različnih predmetih, ki se začetejo v bližini mrličev, tudi sklepajo, kako so se žrtve usmrtile. Nekateri legajo na tračnice, drugi pa hodijo po progi z očmi obrnjeni stran od stroja, tako da jih lokomotive zagrabijo za hrbet. Pred meseci so poleg trupla našli tudi steklenico z žganjem, ki je bila samo do polovice izpraznjena.

ZAPISNIKI O SMRTI

Ob vsakem najdenem mrliču na železniški progi sestavijo kratek zapisnik in strokovnjaki po uradni dolžnosti opravijo ogled, kjer na kraju samem ugotovijo vzroke in okoliščine smrti. V zadnjih desetih mesecih je bilo pet takšnih ogledov. Ogledniki so se največkrat zbrali okrog kilometrskega kamna 595 na progi Kranj — Jeeenice.

12. julija lanskega leta je v bližini kilometrskega kamna 592 obležal mrtvec delavec irgovskega podjetja. Pri pokojniku so zasiedili znake vinjenosti.

Drugi samomor se je zgodil skoraj mesec dni pozneje na tržiški progi. Pokojnik, tovarniški delavec, je obležal med tračnicami. Povožila sta ga dva vlaka. Sebe strojevodja tretjega vlaka je opazil, da na progi leži človeško truplo. Mrlič je bil skoraj popolnoma gol. Ljudje so ga pred nekaj urami videli še v gostilni. V gostilni si je steklenico vina vtaknil v žep in z njo odšel na progo.

29. avgusta lani so na tem odseku proge zopet našli moško truplo. V duševni zmedenosti je železničar - kretničar zapustil svoje delovno mesto in pri kilometrskem kamnu 595 skočil pod vlak. Povožil ga je tovarni vlak. Pokojnik se je pred tem že poskušal obesiti, pa so mu poskus preprečili. Vlak ga je odbil in mu popolnoma zlomil kosti.

Strojevodja jutranjega vlaka je 10. novembra lani javil na železniški postaji v Kranju, da v bližini tovarne »Tiskarina« leži na progi ženska. Truplo je ležalo na ovinku pri kilometrskem kamnu 596, kjer v bližini ni hiš in se proga vije po nezazidani čistiini.

V četrtek ob 22.10 na prvi spomladanski dan je na progi Kranj — Ljubljana v bližini kranjske tovarne Iskra povožil motorni vlak 47-letnega gradbenega delavca. Vlak je vozil proti Ljubljani. Strojvodja je po nesreči izjavil, da je dvajset metrov pred vozilom na progi opazil moškega, ki je hodil po progi. Dal mu je zvočno opozorilo, pokojnik pa se je samo obrnil in nadaljeval s hojo po tirih. Razdalja je bila prekratka, da bi strojevodja lahko motorni vlak ustavil. Pokojnik je bil takoj mrtvec. Kolesa so ga prerezala na dvoje. Okoliščine so pokazale, da je šlo za samomor.

NEKROLOG ŽELEZNICI

Razen ljudi, ki si sami vzamejo življenje, železnica kosi s svojo mrliško koso tudi še na drugih toriščih, med potniki in uslužbenci, ki služijo parnim, električnim in motornim vlakom. Toda v vseh teh primerih govorimo o nesrečah.

Na koncu ostane še vprašanje, kaj privlača ljudi, da odhajajo pod vlak v takšnem številu. Izkusnje kažejo, da najdejo ljudje pod kolesi vlakov zelo zanesljivo smrt. In to je verjetno najvažnejše, da ljudje ob številni izbiri sredstev za usmrtitev izberejo prav vlak.

ZDRAVKO TOMAZEJ

Krilo in bluza

Prav gotovo imate med svojimi oblačili tudi krilo in bluza. Tako oblečena se vsaka žena dobro počuti. Samo če zamenjamo bluza, smo že drugače oblečene, spremembe so pa vedno zelo prijetne.

Kot vsako leto so tudi letos modni časopisi polni raznih prijetnih kombinacij krila in bluze. Kakšno je krilo v letošnji pomladi in poletju? Odločno pokriva koleno, je all gladko ali rahlo zvončasto, lahko ima globoke gube, lepa je tudi ena sama globoka Diorjeva guba (spređa). Blago za krilo naj bo trpežno, torej si bomo izbrale kvalitetno blago. Če ste vitki, lahko sežete po veseli pomarančni ali zeleni barvi, močnejše ženske pa bodo izbrale raje bolj zamolkle tone.

Bluza je lahko prav žensko koketna, torej bo imela naborke, vstavljene pliseje, če si pa zaradi preveč razvitih telesnih oblin le ne morete privoščiti te modne bluza, si boste izbrale prav enostaven športni kroj. Poživile ga boste morda z lepimi manšetnimi gumbi.

K večbarvnemu krilu bomo nosile le enobarvno bluza in tudi za večerne priložnosti je primernejša enobarvna bluza, medtem ko si k gladkemu krilu izberemo živo pisane vzorce, vedno prikupne pike, črte ali športni karo.

Negovanje vratu, trepalnic in kože

Posebno prijetne ženske lahko opažajo, da imajo poleg gub na vratu tudi kožo bolj rjavkasto kot na obrazu. Seveda sprememba ni lepa in nobeni ženski ni v okras, lahko pa si z masažo in določenimi lotioni pomagamo in dosežemo velik uspeh.

Vsak dan masirajte vrat z ne pretrdo krtačo, nato ga toplo-hladno izplaknite in si ga zvečer namastite s hranljivo kremo. Ze večkrat smo pisali o negovanju trepalnic. Pred spanjem si jih namažemo z ricinusovim oljem. Zgodi pa se, da nekaterim izpadajo in so zelo tanke. V tem primeru bo koristno, če si vzamete drobno paličico, jo ovijete z vato in namočite v mleko, z njo potegnete po robu vek in tudi trepalnice namažite. Seveda uspeha ne smemo pričakovati čez noč, vendar bo vztrajnost prav gotovo poplačana. Prav gotovo se nam koža na nosu neprimerno svetli, četudi je sicer normalna, torej niti premastna in ne presuha. Kako si bomo pomagale? Da bi pretiravale s čistilno obrazno vodo, ni pametno, ker alkohol v njej še spodbudi izločanje lojnic. Le zvečer si bomo z njo očistile obraz, medtem ko si boste zjutraj naredile masko iz otrobov. Ko se bodo ti osušili, si jih izmijte s toplo vodo in pri tem uporabljajte mehko krtačko in si kožo na nosu zmasirajte.

Preprosta, vendar priljubljena obleka v klasičnem srajčnem stilu. Naprsni žepi so v stilu uniforme, svetlo obleko poživlja temen lakast pas

Recept

KALJA S SLADKIM ZELJEM
Razreži 1 kg bolj mastnega govejega ali prašičjega mesa na večje kosce in jih zloži v kozico. Eno veliko ali več ri-

lih glavice zelja očisti, izreži koren in kar je debelega ob njem ter razreži na dolge in povprečne dele. Naloži jih na vrh mesa, posoli in popopravi ter naliž toliko vode, da je zelje pod njo. Kuhaj posrto precej časa. Ko je že skoro mehko, prideni olupljene, razrezane paradižnike. Končno naredi redko prežganje iz mase, moka, sladke paprike ter še pokuhaj. Voda mora poporiti. Lahko pa zelje poporiti preden ga dodaš mesu, da izgubi oster okus.

Mali nasveti

Pajki

Pajke preženemo iz stano- vanja, če ogle in druga me- sta, kjer se radi mudijo, na- lahko poškopljamo z raztopl- no modre galice.

Vlažne vžigalice

Vlažne vžigalice potegnemo večkrat prek kričaje za oble- ko. Tako se hitro posušijo in se spet dobro prilegajo.

Opečna tla

Opečna tla so videti kot nova, če jih očistimo z zelo razredčeno raztopino solne kisline.

Madeži

Madeže belega vlna zdrgne- mo z zelo razredčenim špri- tom ali salmijakom. Pogosto je treba splakniti tkanino z raztopino cinkovega klorida.

Divjačina in bravina

Divjačina in bravina sta prijetnejšega okusa, če ju zdrgnemo z narezano čebulo.

Igračke

Celuloidne igračke, ki so postale bunkaste in vdrtle, položimo za kratek čas v vro- čo vodo; takoj so spet glad- ke.

Zrezki

Ocvrti panirani zrezki po- stanejo mehki, če stoje dalj časa. Če jih za zamudnike denemo za nekaj trenutkov ponovno v vroče olje, bodo kot sveže ocvrti, lepši in okusnejši.

Pomanjkanje vitamina C

(Iz sestavka dr. M. Avčina)

Vitamin C je posebno za otroke, v času rasti in razvoja — zelo pomemben. Ta vitamin namreč izdatno posega v presovna dogajanja vseh celic in tkiv, ko oddaja svoj vodik in ga prevzema zopet od celic in s tem v njih soureja osnovna presovna dogajanja. Razen tega je vitamin C izredno važen, ker skrbi za nastajanje in trdnost medceličnih snovi v veznih in opornih tkivih. Če teh snovi ni ali pa so krhke in neodporne, utrpijo večje ali manjše oškodbe zlasti ožilje in okostje ter vsa veziva v otrokovem telesu. Predvsem so oškodovane krvne žile, prav tako je prizadeto okostje in zobovje. Žilne stene počijo, kri se izlije v področje in v tkiva, kosti so krhke in lomljive, zobovje propada, sklenina poka, zobovina postane luknjčava in zobna gnitoba kaj kmalu napade oslabei zob. Vezivo v zobnih predelcih ne drži zoba več trdno v njegovem središču; zobje se majoje in prav radi izpadajo.

Ob manjšem pomanjkanju vitamina C opa-

zimo pri otroku lahke ali močnejše krvavitve iz dlesni, pogostejše krvavitve iz nosa in tu in tam tudi manjše točkaste krvavitve pod kožo ali pod sluznicami. Otroci slabše uspevajo, nagibajo se k najrazličnejšim okužbam, zlasti gnojnim, ki so dolgotrajnejše in nevarne ter se bolj izčrpajo otrokove zaloge vitamina C.

Skorbut

V hujših primerih pa se pri otroku razvije zanj značilna oblika skorbuta, lahko že v najbolj zgodnjih starostnih obdobjih, tako da se lahko pojavi že v dobi dojenčka. Najprej nas opozori izrazita otrokova bledica. Če kožo pazljivo pogledamo, bomo na tej stopnji bolezni našli na obrazu, po vratu, po ramah in drugod posejane drobne točkaste krvavitve. Prav tako bomo videli pod sluznico v ustih, na nebu in v žrelu drobne izlive krvi.

Udje so zelo boleči, tako da je otrok pravo bitje bolečin. Vsak dotik, zlasti pa vsak premik

ga strašno boli, tako da se otrok pri najmanjšem dotiku zdrzne od strahu. Vsak močnejši poteg roke ali noge lahko odtrga glavico dolgih kosti od njihovega debla v predelu ravnega hrustanca, ki je zaradi pomanjkanja trdnosti, zaradi pomanjkanja so slabe kakovosti medcelične snovi krhek in neodporen. Tudi notranji organi so prizadeti, če otroku primanjkuje vitamina C. Pogosto najdemo večje ali manjše krvavitve v ledvicah, ki se kažejo v izločanju urina s krvno primesjo.

Nahajališča vitamina C

Vitamin C se z dolgotrajnim kuhanjem in dušenjem uničuje. Otrok potrebuje v različnih obdobjih rasti in razvoja različne količine vitamina C. Kot dojenček ga potrebuje okrog 50 miligramov na dan, kot šolar okrog 75 do 100 mg. Tudi doječa mati ga mora dobivati na dan vsaj okrog 100 miligramov, da ga ima sama dovolj in da ga zadostna količina prehaja v mleko. Mnogo vitamina C sprejemamo s svežim sadjem, predvsem z »južnim«, kot so limone in pomaranče. Tudi domače sadje, grozdje in razne jagode so zakladnice vitamina C. Precej ga je tudi v kravjem mleku, zlasti, če so krave hranjene s svežo travo. Včasih moramo posegati tudi po umetno dobljenem vitaminu C.

Na vzhodu - mnogo novega

Sovjetski film v l. 1963

Zadnja leta nastaja v Sovjetski zvezi vse več zanimivih del, ki vsako na svoj način pričajo o vedno bolj živahnih in svobodnih življenjskih sokovih, ki se pretakajo po žilah ogromnega organizma sovjetske kinematografije. Ta se razvija v vse strani: na eni strani do monumentalnih del v kinopanorami (sistem s tremi platni in s stereofonskim zvokom), katerih zadnje, »Zakon Antarktike« predvajajo zdaj v Parizu — na drugi strani pa do občutnih liričnih filmov, kakršno je »Ivanovo otroštvo«, ki ga gledamo zdaj pri nas.

Tolstoj in Jevtušenko

Tudi za letošnje leto se obetajo iz Sovjetske zveze nekateri filmi, ki že vnaprej zbujaajo veliko zanimanje in pozornost. Poročali smo že o »Vojni in miru«, ki ga je v treh delih začel snemati Sergej Bondarčuk. Režiser igra v filmu tudi glavno vlogo — Pierra Bezuhovala, medtem ko interpretira vlogo Nataše mlada Ljudmila Saveljeva. S tem filmom se bo sovjetska kinematografija vključila v proslavo 150-letnice borodinske bitke.

Grigorij Kozincev je tudi že začel snemati svojega »Hamleta«, v katerem je naslovno vlogo zaupal Inokentiju Smoktunovskemu. Mladi pesnik Evgenij Jevtušenko (ki je prav zdaj razburkal in navdušil Pariz in vso Zahodno Evropo), pa je skupaj z režiserjem Mihailom Kalatozovim in snemavcem Sergejem Uruševskim preživel eno leto na Kubi, kjer so posneli obsežen filmski material. Iz tega sedaj dokončujejo film »Jaz sem Kuba«, ki so si ga zamislili kot »odo kubanski revoluciji«. Sploh poročajo o vse tesnejšem sodelovanju med filmskimi avtorji in

književniki in o režijskih poskusih raznih literatov. Razen Jevtušenka bodo letos stopili med filmske avtorje še nekateri znani sovjetski književniki: Leonid Leonov, Vladimir Tendrjakov, Jurij Bondarev in drugi.

Revolucija in sodobnost

Revolucionarne teme bodo tudi letos dosti številne, čeprav bo večina letošnjih sovjetskih filmov obravnavala sodobno tematiko. Med tovrstnimi deli najdemo naslove: »V imenu re-

Sovjetska igravka Elza Leždej, ki je odigrala epizodno vlogo v »Baladi o vojaku«, igra zdaj letavčevno ženo v filmu »Lupinge«

volucije», »Uničenje eskadrona« in »Počakajte nas ob zori«. Obetajo, da bodo tudi ti filmi pripomogli k popravljajanju izkrivljene podobe revolucijskega obdobja, ki so jo ustvarili tovrstni filmi iz »obdobja kulta osebnosti«.

Sovjetski filmski studiji so se že zdaj začeli pripravljati na proslavljanje 50-letnice sovjetske države leta 1967 — že letos bodo posneli prvi dve deli iz serije filmov za to priložnost. To sta dva filma o Leninu: »Modra beleznica« režiserja Leva Kulidžanova (Ko so bila drevesa velika) o Leninovih pripravah oktobrske revolucije, ko se je skrival v Razlivu — in pa »Lenin na Poljskem«, ki ga bo režiral Sergej Jutkjevič.

Novi sovjetski film še vedno išče lik epskega junaka — kakršna sta bila Čapajev in Maksim v klasičnem obdobju. Morda se bo tak lik junaka - revolucionarja dela rodil z enim izmed filmov letošnjega leta: »Spoznajte Balujeva«, »Newton Street št. 14«, »Kolhoz Zarja«, »Topla Arktika« ali »Cena človeka«?

Problemi mladine

Sovjetski filmski delavci tudi letos niso pozabili na svojo mlado publiko. S problemi sodobne sovjetske mladine in njenega dozorevanja se bodo ukvarjali predvsem naslednji filmi: »Surka in njegovi prijatelji«, »Jutranji vlaki«, »Električar«, »Košček sonca«, »Pota in križpotja«, »Ne hodi po travi«.

Lahko bi rekli, da je kult osebnosti in njegove posledice ena osrednjih tem celotne

današnje sovjetske umetnosti. Od letošnjih filmov s to tematiko naj omenimo predvsem »Tišino« (v dveh delih, po povesti Jurija Bondareva), »Kratek stik« po literarni predlogi Vladimira Tendrjakovskega, »Poldne«, »Zgodbe iz rdeče hiše« in satiro »Cincinela«.

Seveda tudi obdobje druge svetovne vojne sovjetska kinematografija še zdaleč ni izčrpala. Pač pa v tovrstnih delih vedno bolj skuša obravnavati tudi splošne človeške probleme in splošno vprašanje vojne in miru. Taki bodo, vsaj obetajo, predvsem filmi: »Živi in mrtvi« po romanu Konstantina Simonova, »Tretja raketa« in »40 minut pred zoro«. Omeniti je treba še, da italijanski režiser De Santis zdaj snema v studijih »Mosfilma« svoje novo delo, italijansko-sovjetsko koprodukcijo »Korakali so na Vzhodu«, o katerem smo poročali že lani ob tem času.

Ekranizacijo bo doživel letos tudi »Ruski gozd« Leonida Leonova in še mnoga druga popularna književna dela. V letošnjih načrtih sovjetske kinematografije so seveda tudi številne psihološke edrame, pa avanturistični filmi, glasbene revije, otroški filmi in komedije.

Letošnji obeti sovjetskih filmskih delavcev so torej zelo lepi in raznovrstni. Prav gotovo pa bo tudi letos in tudi v sovjetski kinematografiji veliko presenečenj — prijetnih in neprijetnih. Toda upajmo, da bo sovjetskim filmskim ustvarjalcem vsaj v celoti vzeto uspelo svoje obete v čim večji meri tudi izpolniti.

DUSAN OGRIZEK

»PETER VELIKI« s svojim drugim delom »PETER IN KATARINA« režiserja Vladimirja Petrova predstavlja enega največjih dosežkov sovjetskega zgodovinskega filma. Glavne vloge v filmu so odigrali odlični filmski igravci N. Simonov, Nikolaj Čerkasov in A. Tarasova.

»Draga moja, ostani z menoj« je nemški glasbeni film o »skupini mladih ljudi, ki imajo rajši jazz kot svoj študij in ki si želi javno nastopati...« Filmu in njegovi mali zvezdici Vivi Bach bi lahko rekli tudi: »Draga moja, ostani doma!«

»PO SILI MILIONAR« ni nihče drug kot Fernandel, ki po neumnosti pride do velikega denarja in potem naredi pravo zbrko med svojimi sovaščani v mali gorski vasi. Kdo se ne smeje rad Fernandelu?

KRATKO - ZANIMIVO

Solska turistična zadruga

Na otoku Krku — v simpatičnem letovišču Baški — so pred dvema letoma organizirali turistično šolsko zadrugo poleg šolskega poslopja. To je bila prva tovrstna zadruga pri nas. Ima nekaj svobodnih prostorov, ki so jih preuredili v pravi turistični objekt. Turisti lahko v tej zadrugi dobe popoln penzion — stanovanje in hrano. Seveda imajo prečnost dijaki, šele nato drugi gostje.

Člani zadruga so razvrščeni po skupinah, ki skrbijo za pospravljanje sob, pripravljanje obrokov in serviranje v restavraciji. Nekateri člani so tudi turistični vodiči, ki gostom razkazujejo zanimivosti mesta.

Za letošnjo sezono nameravajo mladi zadrugniki odpreti prodajalno, v kateri bodo prodajali proizvode dijakov — zadrugnikov.

Knjiga mladih

Nedavno se je v mnogih zagrebških in drugih hrvaških knjigarnah pojavila knjiga »Basnie Ferda Škriljca. Hitro so jo razprodali, čeprav je bila tiskana v 5000 izvodih. Tako so morali poskrbeti za drugo izdajo. Drugo izdajo je preskrbela šolska zadruga osnovne šole »Rudeš« v Zagrebu. Člani te zadruga so imeli dovolj znanja in veščine, da so se po izdajah raznih koledarjev, lotili tudi izdaje tega dela. Knjigo sedaj prevajajo tudi v esperanto.

Tovarna snega

Tovarno, v kateri bodo proizvajali sneg, prav sedaj gradijo v Švici. Surovine za proizvodnjo so voda in zgoščeni zrak. Umetni sneg bo imel za šviclo — deželo turizma — prav gotovo velik pomen, posebno ker je zelo vzdržljiv. Je obstojnejši od prirodnega, težje se pohodi, in kar je glavno, zelo težko se topi — vzdrži razmeroma zelo dolgo celo pri temperaturi +15 do +20 stopinj Celzija.

Iz takega snega se lahko naredijo pravi smučarski tereni prek celega leta, celo poleti. Za ljubitelje zimskega športa bo to prav gotovo izredna atrakcija, za deželo pa odlična in gotova vaba turistov.

O lačnem brundaču

Stari medo Brundač se je odpravil, da se naje medu. Ko se je priplaval iz brloga, ga je pozdravila tetka lisica.

»Dobro jutro, stari medo!«
»Dobro jutro,« ji je odvrnil prav zadovoljno stari Brundač. »Kje pa si bila že tako zgodaj?«

»Veš, iščem kokoši ponoči, da lahko podnevi brez skrbi sedim v svojem brlogu,« mu je dejala lisica.

»Jaz grem pa šele ra lov, včeraj sem izvohal izvrsten med. Prav tu v bližini je.«

»Poletem pa kar hitro stopi, la ne zamudiš. Toda pazi, sočace je že visoko na nebu.«

»Ah, kaj zato, tetka lisi-

ca,« je zabrundač medved in odkoracal za medom, lisica pa je vzela plen in smuknila v brlog.

Medved je tako prihlačal do panja. Komaj so ga čebele zagledale, so se silno prestrašile, toda kraljica matice je takoj vedela, kaj je treba storiti.

»Z-z-z-z,« je dejala, »ali vidite, kaj nam preti? Prav ves med in trud naših dolgih dni bo ta lačman polizal. Kar hitro se pripravite na boj!«

»In res, komaj se je medved pripravil, da bi začel lizati med, že mu je prva čebela sedla na smrček.

»Medo, če hočeš,« je za-

Otroci si navadno že v mladih letih izberejo poklic. Tako tudi malčki, ki jih vidimo na sliki

Ostal je le spomin

Svinčena krogla mu je predrla prsi, a ni takoj padel. Nekaj trenutkov je še stal kot junak — in tisti trenutki so se zdeli dolgi kot neskončnost. Potem pa

je tiho, tiho padel in utonil v gozdu, a spomin nanj ni utonil. Kot svetla luč žari med nami.

Bil je mlad kmečki fant, poln upanja in veselja. Ko se je poslovil od matere in dekleta, jima je tiho dejal: »Kmalu se oglasi — ali pa bo kurir prinesel pismo.« Dolgo sta mati in dekle gledali za njim, dokler ni izgnil med smrkami.

Res je napisal pismo — kratko drobno pisemce za mater in Nežiko. »Jutri bomo

**mlada
rasti**

odšli v boj, da pokažemo tujcu, kaj smo!« je napisal na droben listek in ga stisnil v roko kurirju.

Drugi dan so se spopadli in res je pokazal, kako se bori njegov narod — in kako tudi umira. Obležal je tih in pozabljen, a njegova lju-

bezen do domovine ni pozabljena. Niso je pozabili tovariši — soborci in ne mlado dekle.

Nič drugega ni ostalo za njim kot droben listek, zapisan z okorno pisavo in — spomin.

Mlada žena je tiho stovala po gozdu. Listje ji je šumelo pod nogami in njen žalosten pogled je taval po gozdu. V roki je držala belo krizantemo. Kar naenkrat se je ustavila in po licu ji je zdrsnila drobna solza. Zastrmela se je v tla, kjer se je komaj vidno dvigala zemlja. Ta gomila je bila dom mladega junaka. Žena je zablila in zdrsnila k zemlji.

Tišino je kdaj pa kdaj zmotil pridružen vzdih, potem pa se je slišalo samo še odpadanje listja, ki je prekrilo in zabrisalo še ta zadnji spomin.

Eva Kuflic,
8. b razred
osnovne šole
»Simona Jenka«

BOROVE KORENINE - DALJŠE OD EKVATORJA

Bor je drevo ki je posebno bogato s koreninami: ima 25-krat toliko korenin kakor jelka in ga zato uporabljajo za pogozdovanje večjih predelov.

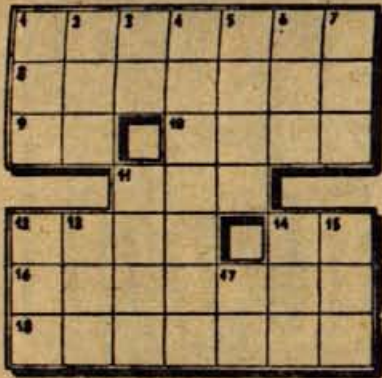
Vsak bor ima predvsem navpično osrčno korenino. Iz te raste v vodoravni smeri do 300 korenin drugega reda. Iz vsake od teh raste spet pod kotom 90 stopinj 300 korenin tretjega reda in to se nadaljuje približno 16-krat. Prve korenine rastejo za življenja več metrov daleč, naslednje pa ostanejo seveda krajše. Če predpostavljamo, da so korenine prvih šestih redov dolge povprečno 50 cm in naslednje, ki postanejo končno mikroskopsko tanke, povprečno 1 cm in

še izrazimo skupno dolžino vseh teh korenin v milimetre dobimo število, ki ima prek ducata ničel. Če preračunamo to število v kilometre, dobimo velkanskno daljavo 1000 milijonov kilometrov. Seveda pa je to število le bolj teoretično. Upoštevati moramo namreč, da vse korenine ne zrastejo hkrati, da ne ostanejo vse pri življenju, da je na tisoče borov, ki imajo namesto 300 samo 3 korenine drugega reda, da jih je na tisoče, ki imajo samo korenine viševši 10. reda — toda vključ vsemu temu še vedno pridemo do dolžine 400.000 km. To je razdalja od Zemlje do Meseca, razdalja, ki je desetkrat daljša od obsega ekvatorja.

Toda ta zgodba o borovih koreninah še ni končana. Borovih korenin se namreč drži posebna goba, ki je sestavljena iz samih belih, silno tankih nití. Ta goba je neke vrste parazit, ki se hrani s borovim sokom, vodo pa črpa s pomočjo svojih nití iz zemlje in je torej v tem pogledu nekak podaljšek borovih korenin. Te tanke nitke izrpavajo iz zemlje tudi najmanjše količine vode. Dolgost »cevi«, s katerimi bor črpa vodo iz zemlje, se torej s tem »podaljškom« korenin silno poveča, po cenitvah strokovnjakov vsaj tisočkrat.

Zamislimo si še enkrat, da moremo borove koreninice odmotati kakor vrtno cev z vretena — z bora. Pri hoji bi se vreteno odvijalo počasi, zato bi sedli v avto, a tudi z njim si ne bi dosti pomagali. Preostati bi morali na letalo. Bor bi se kot vreteno vrtel z divjo naglico, ko bi letel z letalom okrog ekvatorja. Ko bi preleteli kakih tisočkrat okrog ekvatorja, bi odmotali vse borove korenine. — T. J.

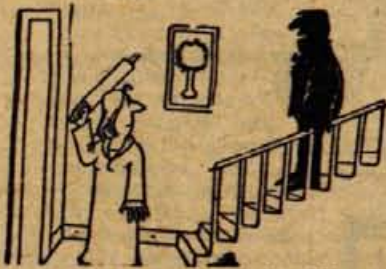
Križanka št. 18

Vodoravno: 1. odpadnik, 8. ostan-ki grozdja pri izdelavi vina, 9. avtomobilska oznaka Valjeva, 10. moško ime (Tavčar), 11. celotne, 12. stekanje, 14. osebni zaimek, 16. strogi izpit na visokih šolah, 18. mesto na Hrvaškem, znamenito po zgodovinskem najdišču.

Navpično: 1. kratica za radiotelevizijo, 2. razdobje, 3. medtem, 4. aparat za projiciranje, 5. mesto v srednji Danski, 6. žensko ime, 7. barva obraza, 11. slavni jugoslovanski matematik (Jurij), 12. požirek tekočine, 13. del proge, 14. zven, 15. reka v severni Romuniji, 17. avtomobilska oznaka Rijeke.

Po drugi poti

— Prišel sem skozi dimnik!

Pomoč

— Veseli me, da tudi ti pomagaš pri hišnih opravilih.

Kuhinjski pribor

— In zakaj uporabljate drugi valjar?

— Za testo!

Rešitev križanke št. 17

Vodoravno: 1. terital, 7. Elida, 8. Riki, 9. av, 10. idilika, 12. ta, 13. Iran, 14. akant, 15. Levanta.

Pozdrav

— Zdravo sosed!

Nazoren pouk

— Tako jih bom naučila, da hodijo tiho po stanovanju!

HOROSKOP

VELJA OD 11. DO 18. MAJA

OVEN (21. 3.—20. 4.) — Prijetne urice v nepričakovani družbi. Upoštevaj nasvete prijateljev. Pazi na izdatke. Oseba drugega spola ti nastavlja zanke. Pismo.

BIK (21. 4.—20. 5.) — Po nepričakovanem srečanju se ti dvigne morala. Uradni opravki te še skrbijo. Z drago osebo se sporazumeš, finančne težave premagaš.

DVOJČKA (21. 5.—20. 6.) — Teden bo pester: v nekem pogovoru bo nastal nesporazum, zaradi tvoje črnogledosti, ki bo imel posledice.

RAK (21. 6.—22. 7.) — Zabredeš v neugoden položaj, vendar se izmažeš, če se prilagodiš okoliščinam brez razburjanja.

LEV (23. 7.—22. 8.) — Neko tajno čustvo ti razburka domišljijo in tvoje obnašanje bo po godu ljubljeni osebi.

DEVICA (23. 8.—22. 9.) — Osebne in družinske probleme rešuj z razumevanjem, zakaj »vreme se bo spremenilo«.

TEHTNICA (23. 9.—22. 10.) — Razširiš krog prijateljev, vendar ne razmetavaj z zaupljivostjo. Neko pismo obudi neprijetne spomine. Pojdi v družbo — ne pretiravaj.

SKORPIJON (23. 10.—22. 11.) — Zagotovljen vsestranski uspeh, vendar se s premišljenimi koraki. Zato se ne prepusti pesimizmu.

STRELEC (23. 11.—22. 12.) — Z nepremišljenimi besedami užališ prijatelje, ki so bili na tvoji strani. Skušaj čimprej popraviti. Draga oseba te preseneti.

KOZOROG (23. 12.—20. 1.) — Srečaš osebo drugega spola, ki ti je med prazniki zmedla glavo. Žalost zaradi geografske razdalje, zato pišeš pisma in telefoniraš.

VODNAR (21. 1.—19. 2.) — Ljubljena oseba te prijetno preseneti, da pozabiš na službene obveznosti. Prehodna kriza v denarnici.

RIBI (20. 2.—20. 3.) — S svojo prikupnostjo se prikupiš vsem. Srečaš osebo drugega spola, ki te že dlje časa vznemirja.

Prešel sem k drugemu vprašanju, ki je Paulusa očitno presenetilo. Vprašal sem ga, kakšno hrano potrebuje, da ne bi trpelo njegovo zdravje. Pristavil sem, da me je o njegovem zdravstvenem stanju informiral štabni zdravnik 6. armade dr. Rinoldi, ki je tudi naš ujetnik. Tako presenečen je

Bitka na Volgi

bil, da ni mogel do besede, končno pa se je zahvalil s poklonom in pristavil, da on osebno ne potrebuje ničesar, pač pa prositi, da bi dobro ravnali z ranjenci in bolniki kakor tudi z ujetim moštvom ter skrbeli za dobro hrano. To je edina njegova prošnja na naše poveljstvo.

S tem je bilo zaslisanje kon-

čano. Dovolil sem mu, da lahko odide v svoje zaklonišče nazaj, opozoril pa sem ga še enkrat, da bo on kriv nepotrebnega krvoprelitja. Zravnal se je, molče dvignil roko v pozdrav, se okrenil na petah in odkorakal. — V predsobi so mu oblekli plašč in zunanja vrata so se zaprla.

Pogovor o vdaji

Ko je moskovski radio javil, da je 6. nemške armade konec in da so sovjetske armade pospravile pred Volgogradom in ujele med drugim tudi poveljnika 6. armade feldmaršala von Paulusa, se je v Führerjevem glavnem stanu 1. februarja Hitler razgovarjal s svojim šefom generalnega štaba Zeitzlerjem o predaji Paulusa:

Hitler: »Oni tam so se kar lepo po vseh pravilih predali, zakaj v nasprotnem primeru se ljudje postavijo v krog in se z zadnjimi strelji postreljajo med seboj.«

Zeitzler: »Tega sploh ne morem razumeti. Tu nekaj ni v redu. Mnemja sem, da verjetno leži Paulus težko ranjen v kaki bolnici.«

Hitler: »Ne, ne! Bo že prav tako! Odpeljali so jih v Moskvo,

kjer jih je sprejel GPU in tam bodo zdaj obmetavali severni odsek kotla s povelji, naj se tudi predajo... kdor nima poguma v taki uri nastopiti poti, ki jo mora enkrat nastopiti vsak človek, tudi nima moči upreti se temu. Tak človek pade v duševne borbe. Pri nas smo vse preveč gojili intelekt, premalo pa značajnost.«

Zeitzler: »Tega načina se sploh ne da pojasniti...«

Hitler: »V nemškem Reichu je 18.000 do 20.000 ljudi izbralo svojevoljno smrt, ne da bi zašli v tako situacijo. Tu pa je lahko gledal, kako pade 50.000 do 60.000 njegovih vojakov in se branijo do zadnjega nadvse junaško — kako se more potem predati boljševikom... ah, to je res...!«

Zeitzler: »Ah, to je res nekaj takega, da človek ne more razumeti...«

Hitler: »... pištola... saj to je povsem nekaj lahkega... velik strahopetec mora biti, da se tega ustraši... Ha, raje bi se dal živega zakopati. Prva obkoljena četa si bo vzela njega za vzor in se prav tako predala. Ob takih primerih se ljudje sploh ne bodo hoteli več dalje boriti...«